بەبۆنەی گفتوگۆی پەرلەمان لەسەر یاسای یەکێتی مامۆستایانی کوردستان

چەند سەرنجێکی مامۆستایانی پیشەیی

ئەم سەرەنجانە کاتی خۆی پێشکەش بە سکرتاریەتی (یەکێتی مامۆستایانی کوردستان) کراون هەروەها لە ژمارە (1) ی بڵاوکراوەی (مامۆستاو پەروەردە)ش بڵاوکراونەتەوە. بە پێویستمان زانی دووبارە بڵاوی بکەینەوە لە کاتێکدا پەرلەمانی کوردستان لە مانگی نیسان گفتوگۆ لە سەر یاساکە دەکاتو دەیەوێت بڕیاری لەسەر بدات.

1- وا راستر بوو یەکەم جار ئەم پرۆژەیە بخرابوایە پێش کۆنگرەی یەکگرتووی مامۆستایانی کوردستان لەوێ پەسەندبکرابوایە ئینجا پێشکەش بە پەرلەمان بکراوبایە، چونکە کۆنگرە باڵاترین دەسەڵاتەو سیاسەتی ڕێکخراوەکە دادەڕژێتو پەسەندی دەکات، هەروەکو لە خاڵی یەکەمی مادەی نۆیەم فەسلی سێیەمدا هاتووە لە ئەرکەکانی کۆنگرەی گشتی "هەمواركردنی یاسای یەکێتی مامۆستایانی کوردستان"

2- پێناسەی مامۆستا: بەم جۆرە بێت "گشت مامۆستایانی باخچەی ساوایان، قوتابخانە سەرەتاییەکانو ناوەندیو دواناوەندیو ئامادەییو پەیمانگاو زانکۆ، ئەوانەی لە وەزارەتەکانی پەروەردەو خوێندنی باڵاو تەندروستیو کاروباری کۆمەڵایەتی بە پیشەی مامۆستایەتی هەڵدەستن".

3- لە مادەی دووەمدا کە هاتووە "بارەگای گشتی "ی. م. ك" لە هەولێری پایتەخت دەبێ، ئەوەشی بخرێتە پاڵ کە دەکرێ لە کاتی نائاساییدا لە شوێنێکی دیکەی کوردستان بێت".

4- لە مادەی چوارەمدا، ئامانجەکانی یەکێتی مامۆستایانی کوردستان دەبوایە ئامانجە پیشەییەکان بخرابوونایە پێشەوە چونکە ئەم ڕێکخراوە ڕێکخراوێکی پیشەیی جەماوەرییە نەك سیاسی.

5- لە بڕگەی یەکەمی مادەی چوارەمدا هاتووە کە (ی.م.ك) هەوڵ دەدات بۆ "چەسپاندنی فیدراڵیەت بۆ هەرێمی کوردستان".
دەبوایە بنووسرێت (خەبات دەکات لە پێناوی عێراقێکی فیدراڵی دیموکراتی کە هەرێمی کوردستان قەوارەی فیدراڵی چەسپاو گەشەسەندو بێت.
هەر لە مادەی چوارەمدا خاڵێك زیاد بکرێت دەربارەی دابینکردنو پاراستنی مافەکانی ڕۆشنبیریو کارگێری نەتەوەکانی دیکەی وەکو: تورکمانو کلدو ئاشوور لە هەرێمی کوردستاندا.

6- لە بڕگەی (12) دا هاتووە "هەوڵدان بۆ پتەوکردنی پەیوەندی لەگەڵ سەندیکای مامۆستایانی عێراق.." پێویستە ئەوەشی بخرێتە پال دوای نەمانی ڕژێمی دیکتاتۆریو سەندیکا کارتۆنیەکەی ئێستای ڕژێمی بەغدا".

7- لە بڕگەی (أ) مادەی پێنجەم قوتابخانەو پەیمانگاکانی سەر بە وەزارەتی تەندروستیو کارو باری کۆمەڵایەتیشی بخرێتە پاڵ کە مامۆستاکانیان هیچ جیاوازییەکیان نییە لەگەڵ مامۆستایانی سەر بە وەزارەتی پەروەردەو دەرماڵەی پیشەییش دەیانگرێتەوە.

8- بڕگەی (3) لە مادەی پێنجەم ناکۆکە لە گەڵ جاڕنامەی گەردوونی مافی مرۆڤو یاسای کۆمەڵەکان کە لە ساڵی 1993دا لە لایەن پەرلەمانی کوردستان پەسندکراوە.

9- خاڵی (ب) لە بڕگەی پێنجەم ماددەی هەشتەم فەسڵی سێیەم بە بۆچونی ئێمە باشترە نوێنەرێك بۆ هەر 200 مامۆستا بێت.
هەروەها بڕگەی یەکەم لە مادەی دوازدە، کۆنگرەی لق پێك بێت لە نوێنەرانی مامۆستایان بە ڕێژەی یەك بۆ دووسەد باشترە لە یەك بۆ سەدو پەنجا.

10- مادەی بیستو سێ کە هاتووە "یەکێتی مامۆستایانی کوردستان تاکە ڕێکخراوە نوێنەرایەتی سەرجەم مامۆستایانی کوردستان دەکات. بۆ هیچ گروپو کۆمەڵەو ڕێکخراوێکی دیکەی پیشەیی " کە ناوی مامۆستایانیان هەڵگرتبێ"نییە کە ئەم مافە بە خۆ بدەنو پیادەی بکەن". جارێکی دیکە دەڵێین ئەمە لەگەڵ جاڕنامەی گەردوونی مافی مرۆڤو یاسای کۆمەڵەکانو مەبدەئی دیموکراسییەتو فرە لایەنی کە دیاردەی کۆمەڵگەی مەدەنین ناگونجێو ناکۆکەو پێشنیار دەکەین چاوی پێدا بگێڕدرێتەوە.
لە کۆتاییدا دوو پێشنیاری دی دەخەینە روو:

1- ناوی ڕێکخراوەکە ببێتە (سەندیکای مامۆستایان لە هەرێمی کوردستاندا) چونکە ڕێکخراوێکی پیشەییەو مامۆستایانیش وەکو چینو توێژەکانی تر سەندیکایان هەبێ پەسندترەو سەندیکاو فرە سەندیکایی لەگەڵ گیانی سەردەمو دیموکراسیەت دەگونجێت نەك یەکێتیەك بە خورتی هەموو مامۆستایان تیایدا بە ئەندام دانرابن.
هەروەها سەندیکایەکەشمان تایبەتە بە هەرێمی کوردستانی عێراق نەك هەموو کوردستان.

2- مامۆستایانی خانەنشین کە ساڵانێکی زۆری تەمەنیان لە خزمەتکردنی پرۆسەی پەروەدەو فێرکردن بەسەر بردووە مافی ئەوەیان هەبێ ببن بە ئەندام لە یەکێتی مامۆستایانی کوردستان ئەمەش بە ئارەزوو بێتو ئەوەی دەشبێ بە ئەندام راستەوخۆ مانگانە یان ساڵانە ئابوونەکەی تەسلیم بەو لقە بکات کە لە سنووری نیشتەجێ بوونیەتی.

تۆ بڵێی لەم کاتەدا هەڵبژاردەنی مامۆستایان پێویست بێـ؟

مەغدید حاجی

دەساڵ بەر لە ئێستا لە 30 / 4 / 1992 لە هەرێمی کوردستانی ئازاد کراودا یەکەمین پرۆسەی هەڵبژاردنی مامۆستایان ئەنجامدراو چەندین لیستی سەر بە لایەنەکانی کوردستان تیایدا بە بەشداربوون، بارودۆخی ئەو کات پێویستی بە هەڵبژاردنێکی سەرتاسەری ئازاد هەبوو بۆ ئەوەی یەکێتی مامۆستایانی کوردستان جێگای نەقابەی سەردەمی ڕژێم بگرێتەوەو ئەم هەڵبژاردنەش پرۆڤەیەکی سەرکەوتوو بوو بۆ هەڵبژاردنی پەرلەمان لە 19 / 5 / 1992 دا.

بە گوێرەی بەرنامەو پەیڕەوی ناوخۆ دەبوایە دوای سێ ساڵ هەڵبژاردنێکی تر ئەنجام بدرێت، بەڵام بەداخەوە دەستپێکردنی ململانێو شەڕی ناوخۆ لە نێوان هەردوو لایەنی باڵادەست هەڵبژاردنی تر نەکرایەوە کە هەرێمیش دابەش بوو بۆ دوو ئیدارەی جیاواز لە دەڤەری ژێر دەسەڵاتی یەکێتی نیشتمانی کوردستان لە مانگی کانوونی یەکەمی 1999دا هەڵبژاردنی مامۆستایان ئەنجامدراو سکرتاریەتی یەکێتی مامۆستایانی کوردستان لە هەولێر ئەوکات نارەزایی پیشانداو رایگەیاند کە ئەم هەڵبژاردنەو گرێدانی کۆنگرە بە جیا دەبێتە هۆی کەرت بوونی ریزەکانی مامۆستایانی کوردستانو زیانی بۆ پرۆسەی پەروەردەو هەوڵو کۆشش لە پێناوی ئاشتبوونەوەی کوردستانی دەبێت. بەڵام ماوەی ساڵێك زیاترە لە هەولێریش باس لە هەڵبژاردنی مامۆستایان دەکرێتو لە مانگی تشرینی یەکەمی 2000دا سکرتاریەتی مامۆستایان لە هەولێر پرۆژەی یاسای یەکێتی مامۆستایانی کوردستانی بڵاو کردەوە بۆ ئەوەی گفتوگۆی لەسەر بکرێتو، دواتر بۆ پەرلەمانی نارد تاکو پەسەندبکرێت، ئینجا هەڵبژاردن لە هەردوو پارێزگای هەولێرو دهۆك ئەنجام بدرێت! ئەگەر برادەرانی سکرتارییەتی مامۆستایان لە هەولێر پێیان راست نەبووبێ لە سلێمانی بەجیا هەڵبژاردنو دوو کۆنگرەی ئەنجام درابێت، ئەوە بانگەشەی ئەمانیش بۆ هەڵبژاردن بەجیاو دانانی یاسای یەکێتی مامۆستایانی کوردستان بەجیا وەڵامدانەوەیەکە بە سوودی پرۆسەی دیموکراسییەتو ئاشتبوونەوەی کوردستانیو جەماوەری مامۆستایان تەواو نابێت. بە تایبەتی لە بارودۆخی ئێستادا کە نە لە رووی سیاسی نە لە رووی دەروونی نە لە رووی پیشەیی ئەوەی من هەستی پێدەکەم ئەنجامدانی هەڵبژاردن سوودی نابێت. ئێستا کە لە ناوەڕاستی مانگی نیسان پەرلەمان موناقەشەی یاسای یەکێتی مامۆستایان دەکاتو دەیەوێ بڕیاری لەسەر بدات تەنها (15) رۆژی ماوە بۆ مانگی ئایار کە ئەزموونەکانی کۆتایی ساڵ دەستپێدەکاتو قوتابخانەکانو مامۆستایاز لە ئێستاوە سەرقاڵی خۆئامادەکردنن بۆ ئەنجامدانی تاقیکردنەوەکان، لە لایەکی دیکەدا لە رووی سیاسی، دەبینین بارودۆخەکە لەسەر ئاستی کوردستان، تەکان بە ئاشتبوونەوەی کوردستانی دەدرێت، چونکە هەردوولا گەیشتوونەتە ئەو قەناعەتە کە بە یەکگرتوویی هەموو لایەنەکان دەتوانین رووبەڕووی رووداوەکانی دوا رۆژ ببینەوە کە چاوەڕوانی رووداوی گەورەی سیاسی دەکرێت لەسەر ئاستی عێراقو کوردستان، بۆیە لەم بارودۆخەدا گونجاو نییە لە هەردوو پارێزگای هەولێرو دهۆك هەڵبژاردن ئەنجام بدەینو وا باشترە دوا بخرێت بۆ سەرەتای ساڵی نوێی خوێندن (2002 2003) تا ئەو کات ئاسۆی پاشەرۆژی بارودۆخی سیاسی عێراقو کوردستان روونتر دەبێت، بەو هیوایەش پرۆسەی ئاشتبوونەوە بگاتە دوا قۆناغەکانی بەرەوپێشەوە چوونو مامۆستایانیش لە هەرێمی کوردستانی فیدرالدا هەڵبژاردنێکی سەرتاسەری دیموکراسییانە ئەنجام بدەنو دیسان وەکو ساڵی 1992 هەڵبژاردنەکەمان پرۆڤەیەکی تری سەرکەوتووانەترو دیموکراسییانەتر بێتو هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستانی بەدوادابێت.

زیرەك كەمال

ئیرادەتان باش

ستراتیژی نەتەوەیی ئێمەو هیواو ئامانجە گەورەو مەزنەکانی ئێمە بەیەکەوەنانی قەوارەیەکی نەتەوەییو بنیاتنانی دەوڵەتێکی سەربەخۆیە لە سەر زەمینی نیشتمانە برینداروو لەتو پەت کراوەکەمان. دیارە ئەم مەسەلەیەش نە تاوانەو نە عەیبەیە بەڵکو مافێکی هەرە سروشتی خۆمانەو هەر ئەم مافەش لە دوو توێو چەندین بەڵگەنامەی نێو دەوڵەتیو لە سیاقی بەرنامەو پەیڕەوی نێوخۆیی نەتەوە یەکگرتووەکان بە روونیو راشکاوی سەلمێنراوەو وەکو ڕەچەتەو دیکۆمێنتێکی مێژوویی دانی پیانراوە. دیارە لە سەدەی رابردوو ئەگەر هەوڵدانو باسکردن لە بەیەکەوەنانی قەوارەیەکی نەتەوەیی خۆمان کارێکی نەکردەو هەوڵێکی بێ هودەو ڕێگایەکی پڕ لە مەترسیو هەڵدێر بوویێت، ئەوا لە رۆژگای ئەمڕۆماندا کۆمەڵێك هێماو دەرکەوتەو رەهەندی جۆراو جۆری جیهان بەشی زۆری ئەم مەترسیو بێ هودەیەی رەواندوتەوە. بۆ نموونە (مبدا التدخل) کەوا کوفی ئەنانی سکرتێری نەتەوە یەکگرتووەکان پێشنیاری کردووەو بڕیاری (688)ی ئەنجومەنی ئاسایش دوو فاکتەری هەرە ئیجابیو پاڵپشتی هەرە بەهێزن بۆ ئەوەی ئەگەر جوڵانەوەی ئازادیخوازی گەلەکەمان بیەوێت، (کە پێش ناچێت بیەوێت) ستراتیژی نەتەوەیی خۆی بەیان بکاتو بەوپەڕی جورئەتو شێلگێریش پێ لەسەر هیواو ئامانجە مەزنەکانی خۆی لە بەیەکەوەنانی قەوارەیەکی نەتەوەییو نیشتمانی سەربەخۆدا بگرێت. بەڵام جێی داخە لە رۆژگاری رابردوومانو لە نێو سەردێڕو رۆژمێری پڕ لە برینو تراژیدیمانو تاکو ئێستاشی لەگەڵ دابێت لە خستنەڕووی ئەم ئامانجە بەرزانە جوڵانەوەی ئازادیخوازی گەلەکەمان جۆرێك لە بێ هێزیو لەرزۆکیو بێ توانایی پێوە دیارە، هەروەها خۆی لە بەرزکردنەوەی ئەم دروشمە نەتەوەییو نیشتمانیە نەبان کردووەو دواتریش هەر ئەم نەبانیە بۆتە سیاسەتو کەلتورێکی چەسپاو کەوای لێهاتووە باسکردن لە ستراتیژو ئامانجی بەرزە نیشتمانیەکان جۆرێك بێت لە ترسێکی قوڵو بگرە نەنگیش، دیارە ئەوانەی ئەمڕۆ پێ لەسەر یەك پارچەیی خاکی عێراق دادەگرنو رۆژانە لەسەر شاشەی تەلەفزیۆنو لە نێو میدیاو رۆژنامە عەرەبییەکان پاکانە لە سەربەخۆیی کوردستان دەکەنو خۆیان وەکو هێزێکی کەمتر لە مافی فیدراڵیو پاسەوانێکی دڵسۆزو بە ئەمەکی جوگرافیای سیاسی عێراق دەزانن، ئەوا پێ دەچێت وزەو توانایەکیان نەمابێت بۆ ئێستاو دووربینیو بەرچاو روونیەکیان نەمابێت بۆ ئاسۆیەکی روون، چونکە هیچ ئامانجێك نیە لەم دنیایەدا لە بەردەم هێزو خواستو ئیرادەی مرۆڤ وەدی هاتبێ مەحاڵ بێت بە مەرجێك ئەو مرۆڤە ئیرادەی هەبێت بۆ وەدەست هێنانی ئەم ئامانجانە.

بەیاننامەی یەکێتی گشتی قوتابیانی کوردستان لە ساڵرۆژی دامەزراندنیدا

قوتابیانی ئازیز:
مامۆستایانی هێژا:
لە ناوەڕاستی مانگی نیسان تا سەرەتای ئایاری هەموو ساڵێك شکۆمەندانە قوتابیانی عێراقو کوردستان یادی رۆژە خۆشو ناخۆشەکانی مێژووە پڕ لە سەروەریو تێکۆشانە بێوچانەکەی ڕێکخراوەکەیان دەکەنەوە، ئەو ڕێکخراوەی هەڵگری پەیامی دیموکراتیو پێشکەوتنخوازییە.
ئەمرۆ لە کاتێکدا یادی دامەزراندنی یەکەمین ڕێکخراوی قوتابییان (یەکێتی گشتی قوتابیان لە کۆماری عێراق)و (یەکێتی گشتی قوتابییانی کوردستان) دەکەینەوە، قوتابییانو ناوەندەکانی خوێندن لە هەموو کاتێك زیاتر پێویستیان بە پاڵپشتی هەیە بۆ داکۆکیکردن لە مافە پیشەییو ئەکادیمییەکانیانو بە سەردەمی کردنی پرۆگرامەکانی خوێندنو بایەخدانی زیاتر بە زمانی کوردیو بەشە ناوخۆییەکانو پاراستنی حەرەمی ناوەندەکانی خوێندن لە هەر دەست تێوەردانێکی حزبیو دەرەکی. هەر لەم یادە پیرۆزەدا داوای باشترکردنی گوزەرانی مامۆستایانو نۆژەنکردنەوەی ناوەندەکانی خوێندن بە سود وەرگرتن لە بڕیاری (986) دەکەین، لە پێناو بەرەو پێشبردنی رەوڕەوەی پەروەردەو فێکردن لە کوردستاندا، بۆ زیاتر خزمەتکردنی توێژی قوتابییانو مامۆستایانو بەرزکردنەوەی ئاستی زانستیو مەعریفی قوتابیانی کوردستان.
لە (54) ساڵەی دامەزراندنی (یەکێتی گشتی قوتابییان لە کۆماری عێراق) بە توندی ئەو هەوڵانەی رژێمی بەعس ریسوا دەکەین کەدەیدات بە مەبەستی دابڕاندنی قوتابییان لە کاروانی زانستو زەوتکردنی ئازادیو فەرامۆشکردنی داواکارییەکانیانو بە زۆر بە بەعس کردنو بە عەرەبکردنی قوتابیان لە (کەرکوكو خانەقینو مەندەلیو شەنگارو ..هتد) رەوانەکردنی قوتابیان لە پشووی هاویندا بەرەو سەربازگەکانو لەلایەکی تریشەوە بارو گوزەرانی کەسو کاری قوتابییانی گران کردووە بە وەرگرتنی سەرانەو کۆکردنەوەی پارە لە قوتابییان لە بۆنەو یادەکانی شەڕە دۆڕاوەکانیدا جگە لە ماڵوێرانیو نەهامەتی بۆ گەلی عێراق بە کوردو عەرەبو نەتەوەکانی ترەوە هیچی تری لێ نەکەوتۆتەوە، ئەم سیاسەتە سەرەڕۆییەی رژێم بەرامبەر بە قوتابییان بووەتە هۆی وازهێنانی سەدان قوتابی لە خوێندن.
قوتابیانی زانستخواز:
ئێمە لە یەکێتی گشتی قوتابیانی کوردستان داواکارین لە سەرکردایەتی هەردوو حزبی دەسەڵاتدار لە کوردستاندا کە هەرچی زووە پرۆسەی ئاشتی پراکتیزە بکەنو کۆتایی بە کێشە لاوەکییەکان بهێنن، هەوڵو تواناکان یەك بخەن بۆ دامەزراندنی ئیدارەیەکی یەکگرتوو لە کوردستانداو بەرقەرارکردنی ئاشتییەکی سەرتاسەری بە تایبەتی لەم رەوشە ناسکەی ئەمڕۆدا کە ناوچەکەو عێراق پێیدا تێدەپەڕێت. وە هاودەنگیو پاڵپشتی خۆمان دەخەینە پاڵ دەنگی قوتابیانی فەلەستینو داوای راگرتنی کارە توندو تیژییەکانی ئیسرائیل دەکەین دەرحەق بە گەلی فەلەستین. لە (32) ساڵەی دامەزراندنی (یەکێتی گشتی قوتابیانی کوردستان)دا پیرۆزبایی ئاراستەی سەرجەم قوتابیانی کوردستانو عێراق دەکەین. سەری ڕێزو نەوازش بۆ شەهیدانی ڕێکخراوەکەمانو تەواوی شەهیدانی بزووتنەوەی قوتابییانو بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی گەلەکەمان دادەنەوێنین.
بەرزو بەرزێینت (14/4) و (1/5) یادی دامەزراندنی ڕێکخراوەکەمان

سکرتاریەتی
یەکێتی گشتی قوتابیانی کوردستان
2002/4/14

پەیوەندییەکانی کار لە یاسای کاری ژمارە 71ی ساڵی 1987 دا

مەلا خوشناو

(2-1)

پەیوەندییەکانی کار لە زۆربەی بوارەکانی ژیان پەیوەندییەکی بەرهەم هێنانە لە نێوان دوولا یاخود زیاتر، کە بەم پێودانگە ئەركو ماف ڕێکدەخرێت لە بەرامبەر هەردوو لادا هەروەها ئاشکرایە کە گرێ بەست یاخود گرێ بەستی کار ڕێکەوتنێکە لە نێوان دوولایەنو بە تایبەت لە نێوان کرێکارانو خاوەن کار، جا یاخود سەندیکای کرێکاران دەبێتە نوێنەریانو گرێ بەندەکە ڕێك دەخات یاخود راستەوخۆ لەگەڵ خاوەن کارگەو بە ڕێگای دەستە کارگێڕیەکانەوە ڕێکدەکەون.
لە ئەنجامدا کرێکارەکە هەڵدەستێت بە جێبەجێکردنی کارێك لە بەرامبەر کرێدا کە لەلایەن خاوەن کارگەکە پێی دەدرێت.
چینی کرێکار لە هەر وڵاتێك، بەدەر لە سیستەمی رامیاری ئەو وڵاتە. گرنگی دەدات بە پەیوەندییەکانی کارو لەلایەکی تر سەندیکا پیشەییەکانی کرێکاران هەوڵدەدەن بۆ باشتر کردنی ژیانی بژێویو کرێی کرێکارەکانو خێزانەکانیان و بارودۆخی کار لە شوێنی کارکردنیان.
لەم بازنەیەدا کرێکاران لە هەوڵی هێنانەدی دەسکەوتی ئابووری و پیشەیی و سەندیکایی زیاترن لە ڕێگای پێشکەوتن و باشترکردنو گۆڕینی بندەکانی کە لە گرێ بەندی کار داهاتووە بە پێی گۆڕانکارییەکان لە کاتێك بۆ کاتێکی تر بە گوێرەی پێشکەوتنی ئابووری نیشتمانیو ڕێژەی بەرزبوونەوەی نرخو. . هتد.
تێبینی دەکرێت کە چینی کرێکاران دەخوازن بۆ باشتر کردنی شێوازی پەیوەندی کار لە بەرژەوەندی بەرهەم هێنانی ماددی بۆ تەواوی تاکەکانی کۆمەڵ، بەو پێیەی کە چینی کرێکاران سەرچاوەی بنیادنانی ژیانو شارستانییەتو پێشکەوتنی ماددی کۆمەڵگاکانن.
لە راستیدا تێکۆشانی کرێکاران ناوەستێتو بەردەوام دەبێت هەر چەندە چینە مشەخۆرەکان بیانەوێت شێوازەکانی چەوساندنەوە بگۆڕنو شێوازی ناشیرینو نادروست بۆ هەڵمژینی خوێنی گەلانو کرێکارانو تەواوی زەحمەتکێشان بگرنە بەر، ڕووبەڕووبوونەوەو مقاوەمەت کردنی بەردەوامی کرێکاران باشترین نموونەیە هەروەها تێبینی دەکرێت کە یەکانگیری و هاوکاری سەرجەم زەحمەتکێشان لەگەڵ چینی کرێکاران لە ڕووبەڕووبوونەوەی عەولەمە بە تایبەت لە بواری ئابووریو بازرگانی وە هەندێ جار ڕووبەڕووبوونەوە دەبێتە هۆی خوێن ڕشتنی خۆپیشاندەران لە وڵاتە پیشەسازییە گەورەکان، ئەمە دەلیلی ڕێکخستنی پەیوەندییەکانی کارە لە ڕووی یەکسانیو مافی ئاشکرای بەرهەمهێنەرە حقیقییەکان.

ئایا کرێکاران سوودیان لە ماف و ئیمتیازاتەکانی کە لە بەشی هەشتەمی یاسای 71ی پەیوەندییەکانی کار کردووە

چینی کرێکارانی عێراق بە عەرەب و کورد و تەواوی نەتەوەکانی تر بەردەوام لە خەبات بوون لە پێناو ژیانێکی باشتر بۆ خۆیان و خێزانەکانیان و هەروەها قوربانی زۆریان داوە لە پێناو جێبەجێ کردنی ئامانجە پیشەییو ڕامیارییەکانیان.
بەرهەمی تێکۆشانی چینی کرێکاران جەختی کرد لەسەر ڕژێمە دیکتاتۆرەکان بە تەشریع کردنی یاسای کاری ژمارە 151 لە ساڵی 1970، بەڵام ئاشکرایە و زانراوە لەلامان کە لایەنی بەرپرسیار لە جێبەجێکردنی ئەم یاسایە بە ئاراستەکردنو پشت گرتنی ژێمی عەفلەقی ئەوەی لەم یاسایەدا هاتووە جێبەجێ نەکرا.
بە درێژایی چەند ساڵێك ناوەڕۆکی پێشکەوتنخوازانەی یاساکەیان بە تاڵ کردو دەست پێشخەریان کرد لە هەڵوەشاندنەوەی یاساکەو تەشریع کردنی یاسای کاری ژمارە 71ی ساڵی 1987 دوا بە دوای ئەوە ڕژێمی دیکتاتۆری هەڵسا بە دەرکردنی بڕیاری ژمارە 150ی ساڵی 1987 بە گۆڕینی ناسنامەی کرێکاران بۆ فەرمانبەران لە تەواوی کەرتی گشتی (دەوڵەت) بەبێ ڕەچاوکردنی هیچ بەرژەوەندییەکیان.
یاسای کاری ژمارە 71 تەنها جێبەجێکرا لەسەر کرێکارانی کەرتی تایبەت کە ناوزەند دەکرێت بە (تێکەڵو هاوکاری).
با لە خۆمان بپرسین چ سوودێکیان وەرگرت کرێکارانی کە یاسای 71 دەیانگرێتەوە بە تایبەت بەو لایەنانەی کە پەیوەندی کارو بارودۆخی کارکردنو مافو کرێ دیاری دەکات؟ گەر بگەڕێینەوە بۆ بەشی سێیەم (پەیوەندییەکانی کار) لە یاسای ژمارە 61 ی ساڵی 1987 کە پەیوەندی بە گرێ بەندی کار هەیە دەبینین ئەوەی نووسراوە و تیایدا هاتووە شتێکی جوانەو دروستە لە بەرژەوەندی کرێکاران و کارو خاوەن کاردایە، بەڵام گرنگ پراکتیکە. هەر یاسایەك گەر جێبەجێ نەکرا مەرەکەبی سەرکاغەزە. ماددەی 34 لە هەمان یاسادا بۆمان دیاری دەکات کە خاوەن کار وا بەستەیە لە رووی دابین کردنی پێداویستییەکانی کرێکاران هەر لە کرێو پێداویستییەکانی کارکردنو دابین کردنی بارودۆخێکی تەندروستی باشو کەلوپەلی خۆپاراستن و چۆنیەتی پێشخستنی توانای کرێکارەکانو. . هتد. ئینجا با بیین بزانین لە رووی پراکتیك جێبەجێکراوە. کرێی کرێکاران لە پرۆژەکانی کەرتی تایبەت و تێکەڵ و هاوکاریدا زۆر نزمەو بەشی پێداویستییە سەرەتاییەکانی ژیان ناکات بە شێوەیەك کە بگونجێ لەگەڵ مرۆڤ، ناتوانین هیچ پێوەرو جیاوازییەك بکەین لە نێوان ئەوەی کرێکاران لەو کرێیەی وەریدەگرنو تەنانەت کرێکارە هونەرییەکان و دەست ڕەنگینەکانیش لەگەڵ ئەو کارەی ئەنجامی دەدەن، لە هەموو کەرتە بەرهەهێنەرەکان، سەرەڕای ڕێژەی نرخ لە کاڵاو خزمەتگوزاری. دەیان هەزار کرێکار لە کۆڵەمەرگی دەژین بە هۆی نایەکسانی لە نێوان کرێو نرخی شتومەكو پێداویستییەکان.
بە مانایەکی تر واتا خاوەن کارەکان لە کەرتی تایبەت مافی کرێکارەکان بە تەواوی نادەن لە رووی کرێو خوێنیان دەمژن لە شێوەی زێدەبایی (فائض القيمة)، واتا کرێی زیاتریان هەیەو پێیان نەدراوە بە پێی یاسای بەرهەمهێنانی ماددی، بە واتایەکی تر (خاوەن کارەکان) چەندین کاتژمێری زیاتر کرێی کار وەردەگرن لە بەرهەمی پرۆژەکانیان کە مافی خودی کرێکارانە بە پێی یاسای بەرهەمهێنانی ماددی و دەگەڕێتەوە بۆ ماندووبوون و کارکردنی کرێکاران.
دەتوانین بڵێین ئەوەی لە یاسای ژمارە 71و بە تایبەت لە ماددەی (4)دا هاتووە کە یاسا دابینی کرێیەك دەکات بۆ کرێکاران و خێزانەکانیان بەشی ژیانو پێداویستییە سەرەکییەکان بکات. بەڵام کوا لە وڵاتێکی وەکو عێراقی فاشیست یاسا جێبەجێ دەکرێت؟